

Oklahoma, més per aprendre que per ensenyar

Una trentena de docents espanyols, alguns de les Balears, treballen en aquest estat americà gràcies al programa de Professors Visitants, amb l'objectiu de millorar l'anglès i conèixer un nou sistema educatiu

Boomer Sooner

Començar el curs escolar durant la primera setmana d'agost faria estranyar qualsevol, però a Oklahoma i a la resta d'estats del centre dels Estats Units és allò més habitual. En aquesta part d'Amèrica, antigament es va adaptar el calendari escolar perquè els joves poguessin participar en les tasques del camp, en la recollida del blat de les Índies i de la soja. Tot i que l'agricultura ja no és predominant, l'inici del curs s'ha mantingut igual. És per això que els centenars de mestres i professors espanyols que cada any es desplacen als Estats Units gràcies al programa de Professors Visitants han de fer els preparatius de la seva partida tan bon punt el curs ha acabat.

“Tot d'una que em varen dir que havia estat seleccionada, –explica Paloma García-Uceda, una professora de biologia de Madrid de 35 anys– em vaig comprar el bitllet d'avió per a dia 9 de juliol. Com que havia de ser a Oklahoma City el 15 de juliol per assistir a un curs de formació, primer volia tenir uns dies de vacances a Nova York”. Cada districte educatiu americà, amb funcions semblants a una conselleria autonòmica, estableix les seves pròpies normes a l'hora de contractar docents espanyols.

D'ençà del 1986, quan els estats de Califòrnia i Nova York signaren un conveni amb el Ministeri d'Educació, milers de mestres i professors han participat en el programa. Des de llavors, s'hi han incorporat una vintena més d'estats i la província canadenca d'Alberta. Tot i que cada autoritat educativa estableix el seus requisits, n'hi ha quatre que són genèrics: tenir les titulacions que permeten exercir l'ensenyament a l'Estat Espanyol, un certificat d'anglès de nivell intermedi o superior, acreditar un mínim de tres anys d'experiència docent i tenir el carnet de conduir.

“Abans de ser seleccionada per Oklahoma, durant dos anys consecutius havia participat en els processos de selecció de Florida i d'Illinois, però al final no em varen agafar”, comenta Paloma, que és una de la trentena de professors espanyols residents a l'esmentat estat. “Tanmateix, estic satisfeta d'haver vingut a Amèrica durant el curs 2015-2016, just després d'aprovar les oposicions i obtenir plaça a l'IES Luis García Berlanga de Madrid. Sé que, quan torni, em reincorporaré al meu lloc de treball. En canvi, altres professors no tendran aquesta sort, ja que n'hi ha que varen sol·licitar plaça perquè a Espanya no tenien feina”.

Segons explica Ana Carmen del Canto, responsable de l'Assessoria d'Educació d'Austin, organisme dependent de l'Ambaixada d'Espanya a Washington, des d'on s'encarrega d'atendre els professors visitants a Texas i Oklahoma, “el programa es va iniciar fa trenta anys amb la voluntat del Ministeri de promoure la llengua i la cultura espanyoles a l'exterior, i va tenir una acceptació molt bona per part dels EUA, en un moment en què la població hispana creixia molt”.

“Els districtes educatius –comenta Del Canto– tenen dificultats per trobar mestres i professors, perquè, encara que els sous son més elevats que a Espanya, uns 3.000 dolars mensuals, a l’empresa privada es guanya molt més. Aquest, però, no és el motiu principal que fa que els EUA contractin professors espanyols, sinó que és l’atenció a l’alumnat castellanoparlant. I tot i que per al curs següent ja s’han seleccionat més de 900 professors, es tracta d’una xifra residual en el conjunt del país, que només permet apedaçar la seva manca de professors”.

“A part d’atendre els seleccionats, –explica la responsable de l’oficina d’Austin– jo també faig com ‘d’agent comercial’. Establesc relacions amb els departaments d’educació dels estats per aconseguir que els districtes educatius contractin els nostres professors. Algú podria pensar que enviar gent a fora per treballar surt molt a compte a l’Estat Espanyol perquè fa minvar l’atur. La realitat, però, és que el Ministeri d’Educació hi inverteix molts doblers. Cada any pel mes d’abril es realitzen els processos de selecció en un hotel de Madrid. Milers de candidats passen per allà i el Govern espanyol paga els bitllets d’avió i l’estatge dels centenars de reclutadors americans que s’hi desplacen”.

Millorar el nivell d’anglès

El perfeccionament de l’anglès i les ganes de viure una temporada a fora son els principals motius que empenyen els professors espanyols a sol·licitar plaça. Aquest és el cas de Glòria Coll, des Mercadal, una mestra d’educació infantil amb més de dues dècades d’experiència, qui està a punt de retornar a Menorca després d’haver passat un curs a la ciutat de Tulsa, juntament amb els seus tres fills adolescents.

“Una de les meves germanes va estar a Califòrnia amb aquest mateix programa fa vint anys. De llavors ençà havia quedat amb l’endarrer, i els meus fills m’animaren a presentar-m’hi. Tot començà com una quimera, i quan em confirmaren que havia obtingut plaça, els al·lots s’animaren a venir-hi. La major ja estudiava a la Universitat de Girona, i va decidir fer un parèntesi per millorar l’anglès. I els altres dos es varen matricular a la *high school*”, diu la menorquina, qui exerceix de mestra d’educació primària en una col·legi d’immersió lingüística en castellà i en francès a la segona ciutat en nombre d’habitants de l’estat d’Oklahoma.

“Una de les coses que més m’ha sorprès es la poca participació de l’equip docent i les famílies en la presa de decisions. A Amèrica, no hi ha cap organisme semblant als consells escolars com els que tenim a les Balears”, explica Glòria. “Encara que sigui públic, l’accés al meu centre, l’Eisenhower International School, ve determinat per una prova de nivell. A la resta d’escoles públiques ve determinat per la barriada on la família viu. Els pares que en sol·liciten l’accés solen estar molt implicats en l’educació dels seus fills”, afegeix la menorquina.

“Pel que fa a la metodologia, fer feina aquí no m’ha aportat gaires novetats, però sempre és enriquidor veure com treballen altres persones i com s’organitzen recursos i horaris. Allò que m’ha agradat molt és la gran importància que donen a la lectura”, comenta Glòria.

Sistema educatiu

A diferència de l'ensenyament espanyol, obligatori fins als 16 anys, els Estats Units obliguen els al·lots a escolaritzar-se fins als 18. L'educació obligatòria comença als 5 anys i es distribueix en 12 graus o cursos: dels 5 als 10 anys (*elementary school*), dels 10 als 14 (*middle school*) i dels 14 als 18 (*high school*).

Els estudiants d'11è grau es coneixen amb el nom de *juniors*. Aquest és el curs que ha estudiat Bartomeu Móra, de 16 anys i un dels fills de Glòria. “De tot d’una, quan vaig començar a la *high school*, estava un poc regirat, però al cap de poc em vaig sentir més confiat: em vaig amollar amb l’anglès i el volum de feina era molt menor al que estava avesat a Menorca”, diu Bartomeu, qui ha participat durant tot el curs en el club de tennis del seu centre.

“En matricular-me, –explica Bartomeu– la meva *councilor* [que té unes funcions semblants a les que tenen els tutors] em va recomanar que triàs llengua espanyola com a assignatura optativa. Segons ella, això faria que la meva autoestima no minvàs, perquè si la resta de matèries no m’anaven gaire bé, a causa del poc coneixement de l’anglès, ho rescabalaria amb les bones notes de castellà. Tanmateix, tan bon punt em vaig tèmmer que la professora d’espanyol no m’ensenyava res nou, vaig decidir canviar-me a llengua xinesa”.

El professor de filosofia de batxillerat, qui està en possessió d’una plaça a l’IES Santanyí, Pere Joan Cabot, ha tengut l’experiència d’ensenyar en una *middle school* i en una *high school* en els dos anys que fa que viu a Oklahoma City. “Segons el meu parer, la gran diferència entre el nostre sistema i l’americà és que als EUA es responsabilitza, culpa i pressiona els professors pel mal comportament o resultats acadèmics dels alumnes. Si l’alumne ho fa bé, el mèrit és seu, però si falla, aleshores el professor n’és el responsable”, explica aquest docent de 40 anys que està destinat a l’U.S. Grant High School, on fa classes de reforç d’anglès als anomenats *newcomers* (novinguts), la majoria procedents de Mèxic.

“El problema –continua Pere Joan– és que ningú diu als alumnes que el seu deure és esforçar-se per aprendre. Per tant, una gran majoria no ho fa. Als dos centres on jo he fet feina m’he trobat un alumnat molt segregat, sobretot d’origen hispà. Tot i que no es pot generalitzar, he vist moltes famílies desestructurades, amb una manca important de valors cívics, poca cultura de l’esforç i molts de problemes de disciplina”.

“Fer de professor a Amèrica et dóna una perspectiva diferent, des de la qual es pot valorar el sistema educatiu que tenim a les Balears”, diu el professor mallorquí, qui, en la seva sol·licitud al programa, trià Oklahoma com a destinació prioritària perquè és un “enamorat de la música i la cultura del sud dels Estats Units”. Pere Joan es traslladà juntament amb la seva parella, Maria Àngels González, de Santanyí, i que és llicenciada en Història de l’Art.

Shannon Freeman, cap de Contractació de Personal del districte educatiu d’Oklahoma City, coincideix amb Pere Joan. “El centre del sistema educatiu americà –comenta– és l’alumne, no el professor. L’objectiu dels estudis que condueixen a l’obtenció de la certificació per a l’ensenyament és donar eines als mestres perquè sàpiguen tenir bones relacions amb els estudiants. Els directors dels centres de secundària en què hi ha professors espanyols m’han

comentat que, si bé és cert que els espanyols tenen uns grans coneixements de les matèries que imparteixen, també ho és que tenen dificultats a l'hora de mantenir la disciplina i crear lligams amb els estudiants”.

“Tan bon punt vaig arribar a Amèrica, –diu Maria Àngels– vaig decidir que volia trobar feina. Això, però, no era una cosa fàcil, perquè el meu visat depèn del d'en Pere Joan, i per tant no tenia permís de treball. Així que, mentre esperava que els papers m'arribassin, vaig començar a fer de voluntària en una escola de primària. Al cap d'un temps, quan em va arribar el permís, el districte em va contractar com a assistenta. Les funcions d'aquesta plaça consisteixen a fer de vincle entre els nins castellanoparlants i els mestres americans”.

“Durant aquest curs ja he començat a treballar de mestra. Com que aquí n'hi ha molta necessitat, em varen donar un certificat d'emergència fins que obtingués el definitiu. Jo no m'hauria imaginat mai que faria aquesta feina, però la veritat és que m'ha encantat. En tornar a Mallorca, voldria seguir-hi treballant i esper que aquesta experiència m'ajudi a accedir-hi. Jo vaig venir a Amèrica més per aprendre que per ensenyar, i trobo que n'estic aprenent moltes, de coses. Ara ja em sent molt segura amb l'anglès. Puc tenir una conversa amb qualsevol persona, puc respondre per telèfon i, fins i tot, ja no necessito subtítols per mirar la televisió”, comenta Maria Àngels, qui juntament amb Pere Joan, fa comptes quedar un any més a Oklahoma City i, així, exhaurir el termini que permet el conveni entre el Ministeri d'Educació i els EUA.

Tracte paternalista

Segons Javier Heras, professor d'història universal al mateix institut que Pere Joan, “els directors solen donar un tracte paternalista als al·lots, i així és molt difícil que esmenin el seu comportament”. “El nivell acadèmic és molt baix, i més que allò que se sap, allò que es valora és el que es fa. Si un estudiant agafa apunts amb regularitat i lliura la poca feina que se li encarrega, es dona per suposat que ha d'aprovar. I amb bona nota. Si no sap la lliçó, no passa res. La majoria de professors americans pensen que allò important són les tècniques i les estratègies, no els continguts”, explica Javier, qui després d'exercir un curs a Oklahoma City retornarà a la seva plaça d'un col·legi concertat de Madrid.

“A la primera avaluació, quan va arribar el moment de posar les notes, fent els ulls grossos, em sortiren uns 10 supesos a cadascuna de les cinc classes que tenc. Tenint en compte que a cada grup hi ha entre 25 i 30 estudiants, segons els paràmetres d'Espanya, estariem davant unes xifres bastant acceptables. Els responsables del centre, però, no hi estaren d'acord, i em recomanaren que havia de fer alguna cosa per assegurar un major nombre d'aprovat”, comenta Javier.

“Allò més sorprenent és que quan en vaig parlar amb els meus companys americans, em digueren que ells només n'havien suspès 3 o 4, no de cada classe, sinó de tots els que tenien, que són més de 120”, diu Javier. El seu parer “és que la motivació als instituts públics americans és escassa, i el sistema educatiu està montat perquè les persones sense qualificació s'incorporin de manera ràpida al mercat de treball”.

“De fet, molts dels meus alumnes, que tenen 16 o 17 anys, treballen cada horabaixa, en sortir de l’institut. La majoria fan feina a restaurants de menjar ràpid i, per ventura, la jornada s’allarga fins a les 10 o les 11 del vespre. Quines ganes han de tenir d’estudiar si l’endemà s’han d’aixecar a les 6:30 per començar l’escola a les 7:30?”, es demana aquest professor madrileny.

Peça informativa a part:

Blanc, afroamericà, americà nadiu, *latino*...

El sistema educatiu americà, així com l’administració en general, classifica els estudiants segons la raça o el grup ètnic. Així, cada professor, en consultar l’expedient acadèmic al seu ordinador portàtil, veu si l’estudiant està encasellat en la ‘categoria’ de blanc, afroamericà, americà nadiu, *latino*, asiàtic, americà de les illes del Pacífic, interracial... I segons la barriada on es troben els centres escolars, hi sol haver predomini d’un tipus determinat d’alumnat.

“Les lleis que establien la segregació racial a les escoles dels Estats Units –explica la professora de Ciències Polítiques de l’Oklahoma City Community College Dana Glencross– no s’aboliren fins el 1964. Com que els barris estaven molt dividits, les autoritats educatives començaren a traslladar amb bus una part dels nins afroamericans a escoles tradicionalment de blancs, i una part dels al.lots blancs a escoles tradicionalment de negres. Aquell fenomen, conegut amb el nom de *busing*, provocà el rebuig de molts de blancs, els quals per evitar-ho començaren a viure a l’extraradi de les ciutats. En aquells moments es popularitzà l’expressió *white flight* [el vol o l’escampada dels blancs], per designar els moviments migratoris dels blancs cap a barris residencials amb districtes educatius autònoms”.